

Počátky vysokoškolského sportu v Brně The beginning of university sport in Brno

Milena Strachová

Fakulta sportovních studií Masarykovy univerzity, Brno

Abstrakt

Cílem příspěvku je přiblížit počátky organizovaného vysokoškolského sportu v Brně. Město Brno bylo jedním z prvních na území Československé republiky, kde se začali vysokoškolští studenti a jejich profesori organizovat do sportovních klubů, a dali tak základ rozvoji vysokoškolského sportu. Příspěvek mimo jiné podává stručný přehled významných osobností, které se o tento proces zasloužily, a zachycuje klíčové kluby a spolky, ze kterých vznikla dnešní pestrá paleta brněnského vysokoškolského sportu.

Abstract

The city of Brno was one of the first in Czechoslovakia, where college students and their professors began to organize sports clubs and gave the basis for the development of university sport. The contribution gives a brief overview of the significant persons who helped to establish this movement. The article also contains the overview of key clubs and societies on which were created today's wide variety of Brno's university sports clubs.

Klíčová slova: *Vysokoškolský sport, univerzitní sportovní klub, spolek.*

Key words: *University sports, university sports club, association.*

ÚVOD

Slovy Františka Vojty, zakladatele vysokoškolského sportu v Brně, byl „*Vysokoškolský sport založen na široké ideové základně. Jeho programem není sdružovati pouze výkonné závodníky, rekordmany, ale umožniti všem posluchačům zdokonalovati se tělesně a to každému podle přirozených sklonů a vloh pohybových...*“¹

Pro vysokoškolský sport byl významný rok 2010, kdy probíhaly oslavy stého výročí vzniku a založení *Vysokoškolského sportu Praha* v roce 1910 *Františkem Smotlachou*. Toto období lze charakterizovat jako období počátku organizované tělesné výchovy u studentů, kteří studovali na vysokých školách českých nejen v Praze, ale také v Brně a Bratislavě. Historie vysokoškolského sportu v Brně spadá do druhé poloviny 19. století, kdy začaly vznikat sportovní spolky a kluby, které daly základ vzniku *Vysokoškolského sportu Brno* v roce 1926. Vysokoškolský sport byl zaměřen převážně na všestrannost a masovost, ale i mezi vysokoškoláky se našli akademičtí i státní reprezentanti. Většina sportovců vycházela ze sokolských tradic a svou činností ve Vysokoškolském sportu Brno dala základ pro šíření sportu směrem k široké veřejnosti. Po ukončení vysoké školy také většina z nich působila nadále ve sportovních klubech a zasloužila se o rozvoj sportu nejen vysokoškolského.

Z dostupných pramenů se nám podařilo zjistit údaje o počtech studentů, členské základně v odborech pouze v obdobích jejich dokumentace, která se dochovala, ale i tak se domníváme, že uvedená čísla poskytují základní informaci o růstu organizace v počátcích jejího vzniku.

POČÁTKY VYSOKOŠKOLSKÉHO SPORTU V BRNĚ

V druhé polovině 19. století, kdy se začala formovat spolková tělovýchova a moderní sport, byla situace na Moravě a obzvláště v Brně charakteristická společným soužitím českého a německého obyvatelstva a samotné Brno bylo tehdy považováno za „předměstí Vídně“. Obyvatelstvo se národnostně proměňovalo, což způsobovalo národnostní třenice. Tehdejší čeští propagátoři tělocvičných spolků naráželi na rozpínající se německé spolky (např. *Brünner Turnverein*) a kritiku brněnských Němců. První neněmecký spolek se podařilo založit v roce 1862 jako *Moravský tělocvičný spolek v Brně*, později, z důvodu neakceptování názvu tehdejšími úřady, přejmenovaný na neutrálnější *Tělocvičnou jednotu v Brně*, pozdější Sokol. Ten byl v Brně založený v roce 1868

¹ Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 7.

MUDr. J. Helceletem.² V roce 1903 byly založeny tělocvičné odbory při spolku katolických jednot v Líšni a postupně další tělovýchovné organizace.

Z touhy po sdružování sportovců a po spojování sil vznikaly zcela nové druhy spolků – sportovní kluby a tělocvičné jednoty. Počet lidí, kteří svůj volný čas vyplňovali sportem a v něm hledali své uplatnění, se zvyšoval. Tradiční sporty se začaly výrazně rozšiřovat a vznikala celá řada nových sportů. U vysokoškoláků zaznamenáváme aktivní sportovní činnost a oblibu sportu v počátcích dvacátého století. Na jejich popud byl v Brně v roce 1904 založen klub *Moravská Slavia*, což byl první moravský sportovní klub, který založili posluchači brněnské vysoké školy technické za spontánní podpory několika významných členů profesorského sboru.

Sportovní klub (SK) *Moravská Slavia*, jehož název se v různých obměnách udržel až dodnes, se hned od počátku stal akademickým klubem s většinovým zastoupením studentů, středoškolských a vysokoškolských profesorů. K úřednímu schválení podepsal prof. M. Ursíny stanovy klubu a prof. J. Bertl byl zvolen prvním předsedou SK *Moravská Slavia*. Většina míst ve výboru byla obsazena „techniky“ a také většina výkonných sportovců se rekrutovala z řad posluchačů vysokých škol.³ Do výboru byla zvolena řada činovníků s akademickými tituly, jako např. prof. J. Karásek, Ing. Klusáček, Ing. Wolf, Ing. Hauser, Ing. Jarolímek a další. Ustavující schůzi tehdy řídil profesor architekt J. Bertl.

I přes tuto skutečnost nebyla *Moravská Slavia* nikdy výslovně univerzitním klubem. Postupem času se vazby na vysokoškolské prostředí utlumily a klub se profiloval jako personálně i hospodářsky nezávislý spolek. Prvním sportem, který *Moravská Slavia* začala provozovat, byl šerm, vedený brněnským propagátorem štabním kapitánem R. Tvarůžkem, později působícím na Masarykově universitě (MU) jako lektor tělesné výchovy.⁴ Fotbal provozovali hráči na hřišti v brněnských Žabovřeskách zpočátku jen s nejprimitivnějším zařízením, bez oplocení a bez šaten. Klub se vyvíjel díky aktivitě studentů a svých příznivců a mohl se chlubit sportovními úspěchy ve fotbale, lehké atletice, šermu, tenisu⁵ i v zimních sportech.

Z důvodů již zmiňované národní nepřízně v tomto období byl vznik SK *Moravská Slavia* a aktivita všech, kdo se podíleli na jeho založení a následném úspěšném fungování jednotlivých sportovních odborů, velkým přínosem pro rozvoj brněnského vysokoškolského hnutí. Velkými propagátory sportu v Brně byli také středoškolští profesori, učitelé tělocviku J. Karásek (1862–1930) a F. Majda (1886–1960), kteří se soustředili na prvním českém státním gymnáziu na třídě Kpt. Jaroše v Brně. Při založení SK *Moravská Slavia* se např. Karásek přihlásil mezi první intenzivní spolupracovníky a jeho působením a tělesnou výchovou na střední škole přišlo na vysokou školu technickou mnoho studentů, kteří svoji přípravu ze střední školy uplatnili později v tělesné výchově na vysoké škole. Základ organizované tělesné výchovy na vysokých školách v Brně dalo také založení SK *Česká technika Brno*, který vznikl v roce 1912.

VZNIK VYSOKOŠKOLSKÉHO SPORTU BRNO

Po první světové válce (1918) bylo celé vysokoškolské hnutí roztroušené do několika spolků. Byl obnoven SK *Česká technika Brno* a v r. 1923 vznikl další sportovní spolek *Universita Brno*. V roce 1921 byl zřízen lektorát tělesné výchovy na vysoké škole zemědělské a vedením byl pověřen K. Krčma. Následně v r. 1923 byl vysokoškolský sportovní spolek založen také na německé technice, kde byl H. Korgerem zřízen lektorát tělesné výchovy.⁶ Z důvodu velkého zájmu studentů o šerm žádal v r. 1923 neúspěšně prof. Babák o zřízení lektorátu šermu. V roce 1926 byl opět na popud Babáka vytvořen na Masarykově universitě (Univerzita) lektorát tělesné výchovy a na České vysoké škole technické (Technika) lektorát sportu a her, pod vedením F. Majdy a R. Tvarůžka, který řídil lektorát šermu.⁷ Po jmenování F. Vojty lektorem tělesné výchovy na Univerzitě a Technice se sportovní spolek *Univerzita Brno* a SK *Česká Technika* spojily do jedné studentské organizace a po vzoru Prahy byl v r. 1926 založen *Vysokoškolský sport Brno* (VSB). Činnost obou spolků tím skončila. Jedním z hlavních iniciátorů myšlenky soustředit vysokoškolský sport do jedné spolkové organizace, která měla vyhovovat

² MUDr. Jan Evangelista Helcelet (2.1.1812-19.2.1876) lékař, vysokoškolský profesor, národní buditel, politik.

³ Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 15.

⁴ Tamtéž.

⁵ Hrál se na dvou tenisových dvorcích v Lužánkách.

⁶ Smotlacha, F. (1935) *Dějiny vědy v tělesné výchově*. Praha.

⁷ Bělohávek, J., Dvořák, F. et al. (2010). *100 let vysokoškolského sportu*. Praha, Czechia: ČAUS.

různorodým zájmům a potřebám studentů, byl profesor Lékařské fakulty MU v Brně E. Babák, F. Vojta a pedagogové Žáček, Mečíř, Vaníček, Čapka, Juránek, Rumler, Sklenář, Koutníková a další. Všichni jmenovaní se zasloužili o následný rozvoj sportu na vysokých školách. Mnozí z nich učili již dříve na Vzdělávacím kursu pro učitele tělocviku na středních školách při MU v Brně, jehož ředitelem v letech 1924/25 byl E. Babák. Předsedou VSB byl jmenován F. Vojta, místopředsedy Ing. Fritscher a dr. Rašín. Z důvodu nevyhovující spolkové organizace byl VSB spravován Kuratoriem složeným ze zástupců všech čtyř brněnských vysokých škol (Universita, Technika, Zemědělská, Zvěrolékařská), které mělo za úkol dohlížet a usměrňovat činnost ústavu tělesné výchovy při těchto vysokých školách.⁸ Ne všichni však byli propagací sportu a her a jejím začleňováním na akademickou půdu nadšeni. Kritické stanovisko zaujímali nejen školské úřady, ale i část profesorského sboru. Jen malé procento vysokoškolských profesorů tehdy aktivně provozovalo sport a cvičení, ostatní mluvili jen o ztrátě času.⁹ Nadšena nebyla ani veřejnost, někdy dokonce ani samotní studenti.

Naproti tomu F. Vojta zdůrazňoval „...jak zdravá bude dnešní mládež akademická, tak zdatná bude budoucí inteligence...“ a podle něj byl „Vysokoškolský sport založen na široké ideové základně a jeho programem není sdružovati pouze výkonné závodníky, rekordmany, nýbrž umožniti všem posluchačům zdokonalovati se tělesně a to každému podle jeho přirozených sklonů a vloh pohybových. Snahou jeho jest poskytnouti všem akademikům, kteří se denně shýbají nad prkny a mikroskopy, jakousi rekreaci ve smyslu tělesné výchovy. Ano student potřebuje rekreaci, jinak volný čas tráví v prostředí, z něhož pro svoje zdraví a svůj charakter mnoho nezíská. Tímto místem má být a v budoucnu jistě bude hřiště, plovárna, tělocvična – jedině v těchto místech měl by student trávit svůj volný čas...“¹⁰

Vysokoškolský sport byl v této době prováděn dobrovolnou formou a vzorem pro tělovýchovnou činnost a její organizaci se stala kalokagathia (kalos – krásný, agathos – šlechetný), která u starých Řeků představovala ideál harmonického souladu tělesné a duševní krásy. Vysokoškolský sport se od začátku potýkal s nedostatkem hřišť, spolkových místností i s nedostatkem financí. Sportovalo se na hřišti na Tábořské ulici, v tělocvičně na Technice a v budově na právnické fakultě. Ostatní sportoviště byla pronajímána.¹¹ Na nedostatek sportovišť si F. Vojta v této době stěžoval: „Je skutečně ku podivu, že pro čtyři vysoké školy není mnoho místa, které v jiných státech je stejně ceněno jako úrodná půda. A jistě právem...“¹²

Chyběly sice spolkové místnosti, plánovalo se na chodbách, ale počet studentů a zájem veřejnosti o sportovní život vysokoškoláků po prvním roce působení vzrůstal. Největší zájem mezi studenty byl o lehkou atletiku, fotbal, plavání, házenou, tenis, cyklistiku, bruslení plavání, šerm, ženy zajímala rytmika při hudbě. Oproti Praze měl VSB veslařský oddíl v Pisárkách a oddíl jeskyňářský. Již od roku 1924 existoval v Brně vodácký oddíl při Českém veslařském klubu a později se vytvářely skupiny vodáků na řece Svratce. Z nich později vzešla celá řada vodáckých funkcionářů a závodníků.¹³

PRVNÍ ROKY VYSOKOŠKOLSKÉHO SPORTU V BRNĚ

Na podzim roku 1926, těsně před založením VSB, vznikl vysokoškolský lyžařský *Ski klub*. Dal by se považovat za předchůdce VSB, protože sdružoval 79 členů ze všech vysokých brněnských škol, pořádal výlety a zájezdy dostupné všem vrstvám, tedy i nemajetným studentům, kterým *lektorát Masarykovy university* zapůjčoval lyžařskou výzbroj zdarma.¹⁴ Mohli využívat chatu Barborku v Jeseníkách a Zverovku v Roháčích. Horolezci později pořádali kurzy v Dolomitech.

V letech 1926–27 vedl administrativní činnost VSB tzv. centrální výbor, který se skládal z 8 členů, 5 náhradníků a představitelů jednotlivých odborů. Kriticky popisuje ve zprávě jednatel VSB J. Zavřel situaci v počátcích, „...několik kolegů, zvolených na ustavující valné hromadě do výboru, přijalo sice funkce, dalo si

⁸ Smotlacha, F. (1935) *Dějiny vědy v tělesné výchově*. Praha.

⁹ Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. In. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 11.

¹⁰ Tamtéž, s. 7.

¹¹ Kolektiv autorů (2002). *50 let vysokoškolského sportu na MZLU v Brně 1952–2002*; Brno, Czechia: Vysokoškolský sportovní klub MZLU.

¹² Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 9.

¹³ Smotlacha, F. (1935) *Dějiny vědy v tělesné výchově*. Praha.

¹⁴ Vojta, F. (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Brno, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, s. 30.

zatleskat, ale tím jejich činnost v klubu skončila... nestali se ani členy V.S.B.....proto prosím kolegy, kteří budou letos zvoleni, aby před tím, než volbu přijmou, si rozvážili, zda mají k vykonávání své funkce čas a hlavně chuť..“¹⁵

Podle úřední zprávy VSB z roku 1927 měl koncem prvního roku činnosti 2 zakládající členy, 26 přispívajících a 245 činných členů, v září 1926 se přihlásilo ještě 65 členů. Při srovnání počtu s jinými sportovními kluby uvádí zpráva „...je nutno uznati, že je to pro počátek dosti...“¹⁶ Ve školním roce 1927/8 navštěvovalo Universitu (fakulty přírodovědeckou, lékařskou, právnickou a filosofickou) v letním a zimním semestru celkem 4 019 řádných studentů,¹⁷ z nich bylo ve VSB 158. Technika měla ve stejném roce 72 členů, 7 členů bylo na vysoké škole Zemědělské a 8 na Zvěrolékařské vysoké škole.¹⁸ Tělovýchovná činnost se odehrávala v oddílech a odborech, podle jednotlivých sportů se studentskou samosprávou.¹⁹

Dne 23. března 1927 byl ustaven odbor volejbalový (dvě družstva), 31. 3. 1927 odbory vodní turistiky (21 členů), odbor fotbalový (32 členů), lehkootletický (34 členů), plavecký (24 členů, jediný český plavecký klub v Brně), v dubnu pak odbor rohovnický (38 členů), šermířský (začátek roku 79–konec roku 39 členů) a odbor lawn-tenisový (143 členů).²⁰ Od svého založení se VSB postupně rozrostl na 24 odborů.²¹ Některé odbory měly již od začátku své existence problémy se šatnami a sportovišti, což se nejvíce dotklo odboru fotbalového, jehož činnost v r. 1927 na čas ustala. Také lehkootletický odbor trénoval na vypůjčených sportovištích SK *Moravská Slavia* a SK *Makkabi*. Problémy měl i odbor volejbalový, jehož tréninky neprobíhaly z důvodu neupraveného hřiště „V táboře“. Hřiště bylo v roce 1931 zabráno pro stavbu domů. Nepomohly ani žádosti o pomoc *F. Vojty* na Ministerstvo školství a národní osvěty a několikaleté upozorňování na neutěšenou situaci ve vysokoškolském sportu, na dotaci výuky z vlastních Vojtových prostředků. Upozorňoval mj. také na rozdílnou podporu Vysokoškolského sportu Praha (VSP) a VSB. Uvádí příklady, kdy se VSP mohlo účastnit akademických podniků např. lyžařského mistrovství na Radhošti, plaveckých přeborů v Bratislavě, ale VSB finance na tyto aktivity neobdržel. Žádosti o dotaci, která měla být navýšena ze 4 800 na 10 000 Kč z důvodu zvyšujícího se počtu studentů (ze 100 na 800), také nebylo vyhověno, i když ji podpořil rektor MU Brno.²²

Z neúspěšnějších brněnských vysokoškolských sportovců můžeme uvést např. atlety *Čermáka, Berkovského, Cigánka, Mečíře, Fišera, Engela* a *Kačinského*, lyžaře *Filipa*, který získal v r. 1927 mistrovský titul vysokých škol apod.

Nabídka sportovních odborů se každým rokem navyšovala. Mezi nejoblíbenější se širokou základnou sportovců patřil v letech 1931/2 odbor atletický (345 účastníků, v r. 132/33 - 272). Atleti měli společné tréninky, procházeli lékařskými prohlídkami, konaly se atletické semináře a tradičně se účastnili každoročních populárních atletických závodů Technika–Univerzita (T–U). V tomto závodě např. v r. 1932 zvítězila Univerzita 56:50 a v r. 1933 zopakovala vítězství již po šesté. Úspěšný byl také odbor hokejový s 40 členy (1932), kteří byli často stavěni do reprezentačních týmů, odbor ragbyový s 80 členy, odbor rychlobruslařský, který v r. 1932 uspořádal 1. Vysokoškolské rychlobruslařské závody a měl celkem 40 členů. Mezi další odbory patřily table-tenisový s nejlepšími hráči v tehdejší ČSR – *Lauterbachem, Khonem a Svobodou*.²³

Počet aktivních členů VSB se během let zvyšoval až na 1 792 sportovců ve školním roce 1934/35 a byly vypisovány další sporty – košíková, tělocvik, jízda na koni, stolní tenis, házená, horolezectví, turistika a tábornictví. Tradicí vysokoškolského sportu se stala každoroční vzájemná atletická utkání studentů T–U, letní výcvikové tábory a zimní lyžařské pobyty. Prvním velkým podnikem VSB v roce 1929 byly lyžařské přebory v Novém Městě na Moravě. Docházelo k propojování a vzájemnému soutěžení mezi vysokými školami, např. fotbalová utkání mužstev vysokých škol z Prahy, Brna a Bratislavy. Sportovci VSB začali vyjíždět také do zahraničí (Turín, Paříž, Budapešť). Sdružování ve sportovních svazech dalo sportovcům z VSB možnost účastnit

¹⁵ Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Brno, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické 1927, s. 20.

¹⁶ Tamtéž.

¹⁷ Archiv MU Brno, fond A1. Rektorát MU Stará manipulace. Sig. XIII./č. 4

¹⁸ Vojta, F., (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 48.

¹⁹ Smolácha, F. (1935): *Kniha o vysokoškolském sportu.*, 2. vydání Praha, Nová tělesná výchova. s. 437.

²⁰ Tamtéž s. 47.

²¹ Červená, R. (2000). *František Vojta, Významná osobnost brněnské tělovýchovy a sportu*. Brno v minulosti a dnes, r. 15. s. 248. Brno, Czechia: AMB.

²² Kolektiv autorů. (2010). *Vysokoškolský sport na Mendelově univerzitě v Brně 1910–2010*. Brno, Czechia: VSK MENDELU

²³ Archiv MU Brno, fond A1, Rektorát MU. Osobní spisy Vojty, k. 236.

se reprezentace na vrcholných světových podnicích a na olympijských hrách.

Studenti sportovali během letního a zimního semestru, ale také o prázdninách, kdy se soustřeďovali v rekreačních táborech a ve venkovských oddílech. Jedním z nich byly například *Vysokoškolský sport Jindřichův Hradec*, *Vysokoškolský sport Pardubice* apod. Studenti, kteří o prázdninách zůstávali ve městech, mohli trávit čas na hřištích.²⁴ VSB svým programem chtěl také podpořit zájem o tělesnou výchovu studentů z venkova. Těm chtěl *F. Vojta* „... ukázat správnou cestu, protože studenti jsou většinou plni energie, kterou však nutno řídit určitým směrem, aby se ani nevybíjela marně ani nezůstala bez užitku...“²⁵

VÝZNAMNÁ OSOBNOST BRNĚNSKÉHO SPORTU

V historii brněnské tělovýchovy zaujímá významné postavení již výše zmiňovaný spoluzakladatel a organizátor VSB – doc. RNDr. František Vojta, který se narodil 13. 4. 1902 v Brně. Od mládí byl nadšený a všestranný sportovec a člen Sokola. V sokolských tělocvičných jednotách v Lelekovicích, Boskovicích, Králově Poli a v Brně byl cvičitelem a vedoucím žactva a dorostu.²⁶ *F. Vojta* byl známým sportovcem a také neúnavným propagátorem otužování a saunování.²⁷ Jeho heslo – *Kdo nejde s námi, jde proti nám – tedy proti VSB*,²⁸ ilustruje jeho celoživotní zápal pro věc brněnského vysokoškolského sportu. V řadě měst na Moravě, v Čechách i na Slovensku sám pořádal a organizoval atletické, plavecké, herní nebo lyžařské kurzy.²⁹ Ministerstvo zdravotnictví a tělesné výchovy jej také pravidelně pověřovalo vedením centrálních státních tělovýchovných kurzů, kde přednášel především atletické disciplíny. Postupně se stal uznávanou lehkotletickou autoritou doma i v zahraničí. Byl trenérem a propagátorem tělesné výchovy a sportu. Celý svůj život zasvětil atletice a sám provozoval disciplíny, které trénoval. Největších úspěchů dosáhl v běhu na 800m, když na juniorském šampionátu republiky s časem 2:01,3 min. získal stříbrnou medaili.³⁰

V roce 1921 *F. Vojta* úspěšně odmaturoval na I. českém reálném gymnáziu a po studii na Masarykově univerzitě v Brně a v cizině (Paříž) vykonával pomocnou vědeckou sílu u PhDr. Et MUDr. *V. Suka*. V rámci toho také začal pracovat na své disertační práci *Krok a proporce těla*, jejímž úkolem bylo zjišťování poměru kroků s ohledem na tělesné rozměry a z toho plynoucích morfolozických a funkcionálních asymetrií. V roce 1925 se účastnil I. konference YMCA (*Young Men's Christian Association* – křesťanské sdružení mladých mužů) a v této organizaci v letech 1927–1935 zastával funkci jednatele jejich tělovýchovného odboru.³¹ V roce 1927 byl *F. Vojta* jmenován lektorem na Masarykově univerzitě a lektorem sportu, her a plavání na Vysoké škole technické Eduarda Beneše v Brně.³² V roce 1938 byl jmenován vedením Ústavu pro tělesnou výchovu v Brně, který vedl až do uzavření vysokých škol v listopadu 1939, kdy musel z Brna odejít, protože byl hledán Gestapem. V době okupace byl aktivním účastníkem boje proti nacismu. V letech 1940–1945 vykonával funkci náčelníka *České Atletické Amatérské Unie* (ČAAU). Po válce byl opět pověřen vedením Ústavu pro tělesnou výchovu na vysokých školách v Brně a z titulu své funkce se mu podařilo zprovoznit bývalou tělocvičnu Pod hradem pro účely tělesné výchovy na vysokých školách. V Pisárkách pod jeho vedením zahájilo svou činnost veslařské středisko a pomáhal také při zřizování Tyršova tělovýchovného ústavu v Brně.³³ V roce 1946 se stal docentem všeobecné a systematické tělesné kultury, ale po odvolání z funkcí a vyloučení z KSČ (1947)³⁴ začal pracovat jako pracovník výzkumu průmyslové únavy a tělesné kultury ve Zlíně. Od roku 1958 působil jako učitel tělesné výchovy, civilní obrany a matematiky na Střední umělecko-průmyslové škole v Brně, kde ukončil svoji pedagogickou i pracovní dráhu.³⁵ I v důchodovém věku pokračoval ve své sportovní činnosti, byl iniciátorem

²⁴ Bělohávek, J., Dvořák, F. et al. (2010). *100 let vysokoškolského sportu*. Praha, Česká republika. Praha, Czechia: ČAUS.

²⁵ Vojta, F. (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno, s. 8.

²⁶ Ježek, P. (2002). *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1919-1945*: 3. díl, Š-Ž, s. 1108. Praha, Czechia: FTVS UK.

²⁷ Svou první saunu postavil v roce 1926 v táboře vysokoškoláků na Vysočině.

²⁸ Jírka, J. a kol. (1997). *Sto let královny*. s. 150. Praha, Czechia: Česká atletika s.r.o.

²⁹ <http://www.okno.cz>

³⁰ Červená, R. (2000). *František Vojta, Významná osobnost brněnské tělovýchovy a sportu*. Brno v minulosti a dnes, r. 15. s. 247. Brno, Czechia: AMB

³¹ Červená, R., (2000). *František Vojta, Významná osobnost brněnské tělovýchovy a sportu*. Brno v minulosti a dnes, r. 15. s. 251. Brno, Czechia: AMB.

³² Tamtéž, s. 247.

³³ Tamtéž, s. 252–253.

³⁴ Ježek, P. (2002). *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1919-1945*: 3. díl, Š-Ž, s. 1108. Praha, Czechia: FTVS UK.

³⁵ Červená, R., (2000). *František Vojta, Významná osobnost brněnské tělovýchovy a sportu*. Brno v minulosti a dnes, r. 15. s. 256-257. Brno, Czechia: AMB.

první české atletické veteraniády (1967), kde dostali prostor dříve narození atleti. Heslem veteraniád byla slova *Pierra de Coubertina* „*Ne vítězství, ale účast je nutná.*“³⁶

F. Vojta byl průkopníkem v oblasti metodiky tělesné výchovy a sportu. Ve svých teoretických publikacích se často zabývá souladem mezi fyzickým a duševním rozvojem sportovce, propaguje v nich pohyb jako nejpatrnější projev života a zabývá se výchovou atletů. F. Vojta např. uvádí „...že úloha instruktora se nevztahuje jen na atletický výcvik a závodění, nýbrž dokonalý instruktor musí vést své svěřence i po stránce celého člověka...“³⁷

V dílech zdůrazňuje, že dokonalý atlet – specialista má výcvik mnohostranný a že musí prodělat těžkou školu průpravnou. Inspiraci také hledá u finských atletů a ve finské masáži, hygieně tréninku a správném pochopení uvolňovacích a dechových cvičení. Čerpá ze zahraničních a českých autorů, např. v publikaci *Průpravné cviky atletické a zásady treningu* (1929) čerpá z Tělovědy I. a II. Dr. Babáka, ze Základů rytmického tělocviku sokolského od Očenáška a z Tělocvičné soustavy sokolské M. Tyrše. V díle *Kolektivní a individuální metodika lehké atletiky F. Vojta* jako „dohlížitel“ nad olympijskou přípravou sportovců popisuje význam a místo atletiky v tělesné i duchovní kultuře, ale zároveň se zde zabývá předpoklady vývoje lehké atletiky, rozcvičením, tréninkovými programy a desaterem lehkootletických disciplín (desatero sprintera, vytrvalce, diskaře, oštěpaře apod.).

F. Vojta se snažil o vědecké a odborné řízení tělesné výchovy a o propojení všech oborů tělesných cvičení a sportů spolu s turistikou, skautingem či pobytem v přírodě, což dokazují jeho publikace *Crawl – Průpravná cvičení a zásady hromadného výcviku v plavání* (1928) nebo *Sauna – prodlužuje mládí* (1969). Vychoval několik generací brněnských sportovců, kterým po celou dobu předával své znalosti a zkušenosti. Zemřel v Brně 16. 6. 1973 ve věku 72 let.

ZÁVĚR

Podle vzoru vysokoškoláků byla většina sportů napodobována veřejností a díky své akademické propagaci některé sporty zlidověly. Studenti po dobu studia na vysoké škole byli také členy sokolských jednot, sportovních klubů nebo odborů, které nebyly ve VSB. Po odchodu z vysoké školy se obvykle věnovali práci v organizaci, a tím VSB vychovával sportovce, mnohdy i reprezentanty a dobrovolné pracovníky do sportovních klubů.

Postupně se VSB dostával do užšího styku s veřejností, na kterou působil mj. také vědeckou, publicistickou a odbornou činností. Vysokoškolští sportovci sehrávali významnou úlohu ve vysokoškolském sportovním prostředí a později i v mezinárodním studentském hnutí.

Literatura:

- Archiv MU Brno, fond A1 Rektorát MU. Osobní spisy Vojty, k. 236.
 Archiv MU Brno. Fond A1. Rektorát MU Stará manipulace. Sig. XIII/k. č. 4.
 Autorský kolektiv. (2000). *90 let českého vysokoškolského sportu 1910-2000*. Praha, Czechia: ČAUS.
 Bělohávek, J., Dvořák, F. et al. (2010). *100 let vysokoškolského sportu*. Praha, Czechia: ČAUS.
 Červená, R. (2000). *František Vojta, Významná osobnost brněnské tělovýchovy a sportu*. Brno v minulosti a dnes, r. 15. Brno, Czechia: AMB.
 ČAUS -online-. -cit. 2010-06-09-Dostupné na www: -<http://www.caus.cz/>-.
<http://www.kaceta.cz/>
 Ježek, P. (2002). *Česká tělovýchovná a sportovní literatura 1919-1945*: 3. díl, Š-Ž. Praha, Czechia: FTVS UK.
 Jirka, J. et al. (1997). *Sto let královny*: Praha, Czechia: Česká atletika s.r.o.
 Kolář, F. et al. (1999). *Kdo byl kdo. Naši olympionici*. Praha, Czechia: Libri.
 Kolektiv autorů (1975). *50 let vysokoškolského sportu*. Praha, Czechia: Československý vysokoškolský sportovní svaz ÚV ČSTV.
 Kolektiv autorů (2002). *50 let vysokoškolského sportu na MZLU v Brně 1952–2002*; Brno, Czechia: Vysokoškolský sportovní klub MZLU.
 Kolektiv autorů (2010). *Vysokoškolský sport na Mendelově univerzitě v Brně 1910–2010*. Brno, Czechia: VSK MENDELU
 Smotlacha, F. (1935). *Kniha o vysokoškolském sportu*. 2. vydání Praha: Nová tělesná výchova.

³⁶ Tamtéž, s. 155–156.

³⁷ Vojta, F. (1938). *Činnost instruktorů ČAAU v letech 1940-1943*. Zvláštní otisk z Tělesné výchovy mládeže, r. VIII. č.8. Brno: Okáč.

Smotlacha, F. (1935) *Dějiny vědy v tělesné výchově*. Praha.

Sokol -online-. -cit. 2010-04-09- Dostupné na [www: -http://www.sokol.cz/](http://www.sokol.cz/) /-.

Vojta, F., Kubíček, K. (1928). *Crawl. Přípravná cvičení a zásady hromadného výcviku v plavání*. Brno: Typia.

Vojta, F. (1969). *Sauna prodlužuje mládí*. Jihomoravské KÚZVO.

Vojta, F. (1938). *Činnost instruktorů ČAAU v letech 1940-1943*. Zvláštní otisk z Tělesné výchovy mládeže, r. VIII. č. 8. Brno: Okáč.

Vojta, F. (1927). *Náš úkol a cíl*. Vysokoškolský sport Brno, První rok za námi, Lektorát TV při MU, Lektorát sportu a her při České vysoké škole technické, Brno.

Vojta, F. (1929). *Přípravné cviky atletické a zásady tréninku*. Přednášky a spisy tělesného vzdělávání. sv. 2. Praha.